

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D. v právní věci

žalobce: D. M.,
bytem,
zastoupen JUDr. Lubomírem Müllerem,
advokátem, se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení,
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 6. 2018, č.j. Rea-330 605 476-315-LL, ve věci
snížení starobního důchodu

t a k t o :

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 5. 6. 2018, č.j. Rea-330 605 476-315-LL **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **je p o v i n n a** nahradit žalobci na náhradě nákladů řízení částku **4.719 Kč**, a to do **30 dnů** od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Lubomíra Müllera, advokáta se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou ze dne 8. 6. 2018 žalobce brojil proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 6. 2018, č.j. Rea-330 605 476-315-LL (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaná rozhodla ve věci příplatku k důchodu podle § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „příplatek k důchodu“) tak, že změnila své rozhodnutí ze dne 14. 8. 2015, č.j. R-14. 8. 2015-422/330 605 476 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“).
2. Prvostupňovým rozhodnutím byl žalobci snížen starobní důchod ode dne 20. 8. 2015 z částky 15 094 Kč měsíčně na částku 14490 Kč měsíčně s tím, že příplatek k důchodu náležel nově pouze za dobu ode dne 1. 11. 1953 do 30. 4. 1954.
3. Ve výroku I. napadeného rozhodnutí žalovaná rozhodla o snížení starobního důchodu žalobce z částky 15 094 Kč měsíčně na částku 14490 Kč měsíčně ode dne 20. 9. 2015 a ve výroku II. rozhodla o snížení starobního důchodu ode dne 20. 6. 2018 z částky 15 489 Kč měsíčně na 15 441 Kč měsíčně. Tímto rozhodnutím žalovaná rozhodla ve věci znovu po zrušení svého prvotního rozhodnutí o námitkách ze dne 16. 10. 2015, č.j. 330 605 476/315-LO (dále jen „prvotní rozhodnutí o námitkách“) rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 17. 3. 2017, č.j. 33 Ad 33/2015-48 (dále jen „zrušující rozsudek“).

II. Napadené rozhodnutí

4. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná shrnula svá zjištění z předcházejícího správního řízení ve věci a dále zjištění učiněná v navazujícím řízení. Především uvedla, že oslovila v návaznosti na zrušující rozsudek Vojenský ústřední archiv Praha, Vojenský historický ústav Praha a Vojenský historický ústav Bratislava.
5. Z odpovědi Vojenského ústředního archivu v Praze vyplynulo, že pokud není ve vojenských osobních dokladech přímo uvedeno, že určitý voják měl klasifikaci E (tj. politicky spolehlivý), považují za relevantní k posouzení splnění podmínky ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. o politické nespolehlivosti využití kritérií uvedených v knize J. B. „Pomocné technické prapory. O jedné z forem zneužití armády k politické perzekuci (ÚDV, Praha 2002), která vychází z výnosu MNO č.j. 60975 I. odbor 1949 „Směrnice o zjišťování a evidenci politicky závadných osob.“ Konkrétní údaje o vojenské službě žalobce však nemá k dispozici, protože archivní fondy 63. pomocného technického praporu (PTP) a 68. PTP Komárno byly delimitovány na Slovensko a jsou dostupné ve Vojenském historickém archivu Bratislava. Dále VÚS Praha uvedl, že potvrzení o nepřetržité službě žalobce v PTP

od 1. 11. 1953 do 31. 12. 1954 bylo vydáno v rozporu s historickou realitou vzhledem k reorganizaci PTP na technické prapory (TP).

6. Podle odpovědi Vojenského historického ústavu Praha byl 68. PTP reorganizován na 68. TP existující do 31. 10. 1956, kdy byl přeměněn na 157. mostní stavební prapor. Podle VHÚ Praha jsou zásady přijaté žalovanou pro posuzování osob, které nastoupily službu jako politicky nespolehlivé, nicméně v průběhu služby byly povýšeny do poddůstojnické hodnosti či velitelské funkce, neodporují zákonu ani stavu historického bádání o službě ve vojenských táborech nucených prací v letech 1948 až 1954. Nicméně řada případů je natolik individuálních, že nelze přijmout všeobecnou šablonu pro jejich řešení.
7. Z odpovědi Vojenského ústavu Bratislava vyplynulo, že se dochovalo několik rozkazů velitele 68. PTP a 68. TP z období dubna 1954 až dubna 1955 týkajících se úkolů žalobce jako velitele mužstva či kurýra. Žalovaná si dále vyžádala též sdělení Ministerstva obrany ČR, odboru pro válečné veterány se žádostí o doplnění výpisu o zařazení v průběhu vojenské základní služby o údaje týkající se politické (ne)spolehlivosti žalobce. Dle obdrženého sdělení se materiály, jimiž měl žalobce doložit svou politickou nespolehlivost, ve spisu nenachází, neboť zřejmě byly vráceny zpět žadateli. Z archivních materiálů poskytnutých Vojenským archivem v Trnavě pak plyne, že žalobci byla odvodní komisí OVV Židlochovice stanovena dne 1. 10. 1953 klasifikace A, tj. schopen, přičemž klasifikace E není ve spisu uvedena. Při odvodu bylo o žalobci rovněž zapsáno, že jeho rodiče mají „špatný poměr k socialistické vesnici, je prohlášen za vesnického boháče“. Žalobce tehdy pracoval jako zemědělský praktikant v Lednici, potřebuje změnu a převýchovu. Z uvedeného podle názoru Ministerstva obrany vyplývá, že žalobce byl zařazen k PTP z důvodu své politické nespolehlivosti, ačkoliv nikde v jeho osobním spisu není uvedena klasifikace E. K tomu Ministerstvo obrany uvedlo, že pokud není ve vojenské dokumentaci dané osoby uveden záznam o klasifikaci E, je nezbytné pro posouzení otázky splnění tzv. politické nespolehlivosti vyhodnotit také veškeré relevantní údaje ve vojenských materiálech dané osoby, příp. také další archivní podklady, na něž může dokumentace odkazovat.
8. Dále žalovaná vycházela též ze sdělení Mendelovy univerzity v Brně, že se žalobce zapsal ke studiu Agronomické fakulty Vysoké školy zemědělské v Brně dne 26. 9. 1955, k čemuž bylo uvedeno, že v roce 1955 se zájemci o vysokoškolské studium hlásící se z pracovišť nemuseli předkládat posudek ze střední školy a vysoké školy si přímo v podnicích a organizacích zjišťovaly osobní předpoklady svých uchazečů. V dochovaném kádrovém dotazníku ze dne 8. 3. 1959 pořízeném pro účely posouzení vhodnosti žalobce jako kandidáta na zájezd do NDR jej fakultní organizace ČSM na Agronomické fakultě VŠZ v Brně doporučila jako svého aktivního člena pro jeho „kladný poměr ke stávajícímu státnímu zřízení a pro výborné studijní výsledky.“
9. Žalovaná vyhodnotila uvedené skutečnosti a dospěla k následujícím závěrům. Žalobce nastoupil základní vojenskou službu dne 1. 11. 1953 jako a do 17. 11. 1953 absolvoval výcvik beze zbraně, a proto má žalovaná za to, že v této době měl žalobce

statut osoby politicky nespolehlivé. Dne 16. 3. 1954 však došlo k jeho povýšení do hodnosti svobodníka. S odkazem na stanovisko VHÚ Praha ze dne 19. 7. 2000 žalovaná uvedla, že žádný politicky nespolehlivý voják nemohl být povýšen do poddůstojnické hodnosti ani vykonávat velitelskou funkci. Dále odkázala na nové stanovisko VHÚ Praha získané v navazujícím řízení po zrušení prvotního rozhodnutí o námitkách, podle něhož i přes individuální odlišnosti je praxe žalované v tomto ohledu v souladu se zákonem i výsledky historického bádání o službě ve vojenských táborech nucených prací. Žalobce byl ke dni 1. 6. 1954 přidělen k velitelskému stanovišti praporu pro strážní a dozorčí službu, přičemž podle dřívějších historických analýz osoby politicky nespolehlivé strážní ani dozorčí službu nesměly vykonávat.

10. Ohledně přijetí na vysokou školu v roce 1955 žalovaná zaujala názor, že v souvislosti s povýšením do hodnosti svobodníka došlo u žalobce ke ztrátě jeho politické nespolehlivosti, neboť následující události svědčí pro to, že po jeho povýšení došlo ke změně jeho postavení v rámci praporu a k odlišnému zacházení.
11. Žalovaná uzavřela, že žalobci náleží příplatek k důchodu pouze za dobu od 1. 11. 1953 do 15. 3. 1954, kdy byla prokázána jeho politická nespolehlivost během výkonu základní vojenské služby v PTP. Jeho výše činí 68 Kč měsíčně.
12. Dále žalovaná zdůvodnila své rozhodnutí o snížení starobního důchodu k datům 20. 9. 2015 a ode dne 20. 6. 2018 na výslednou částku 15 441 Kč měsíčně.

III. Žaloba

13. Žalobce vznesl proti napadenému rozhodnutí následující žalobní body. Předně uvedl, že mezi stranami je nesporné, že žalobce byl ode dne 1. 11. 1953 zařazen do vojenského tábora nucených prací jako politicky nespolehlivý. Žalovaná nepředložila žádný doklad o tom, jakou konkrétní proměnou měl žalobce projít, že po čtyřech a půl měsících se měl stát politicky spolehlivým. Jestliže nějaký velitel porušil zvyk či pravidlo a povýšil žalobce do hodnosti svobodníka, nelze za to žalobce trestat odnětím příplatku k důchodu.
14. Podle názoru žalobce je podstatné, co bylo řečeno ve zrušujícím rozsudku, tedy závěr soudu, že žalovaná musí unést důkazní břemeno, pokud by chtěla prokázat, že žalobce již nebyl po povýšení do hodnosti svobodníka osobou politicky nespolehlivou. Žalovaná k tomu žádné důkazy nepředkládá, a proto své důkazní břemeno neunesla.
15. K pozdějšímu přijetí na vysokou školu žalobce uvedl, že dostal jednoduše příznivé doporučení od útvarového písaře a velitel to podepsal. Rovněž ani zde není žádný důvod žalobce za jeho pozdější studium na vysoké škole trestat odnětím příplatku k důchodu za dobu služby po 16. 3. 1954. Obdobný názor žalobce zaujal i k odkazovanému kádrovému dotazníku z roku 1959.

16. Žalobce dále uvedl, že jeho politická nespolehlivost pramenila z toho, že jeho otec Jaroslav Miša byl místními funkcionáři považován za kulaka a vesnického zbohatlíka, přičemž sám žalobce byl příslušníkem římsko-katolické církve, v mládí ministroval a chodil do kostela.
17. Na podporu svých názorů žalobce odkázal na relevantní judikaturu Nejvyššího správního soudu. Navrhl, aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc byla vrácena žalované k dalšímu řízení, jakož i přiznání náhrady nákladů řízení.

IV. Vyjádření žalované

18. Žalovaná ve svém vyjádření shrnula svůj postup ve věci a uvedla, že odpovědi oslovených institucí jsou citovány v rozhodnutí o námitkách (tzn. napadeném rozhodnutí).
19. Vzhledem k bližším informacím o odvodu žalobce a konání základního výcviku v době od 1. 11. 1953 do 17. 11. 1953 beze zbraně má žalovaná za to, že žalobce nastoupil základní vojenskou službu dne 1. 11. 1953 u 63. PTP se statutem osoby politicky nespolehlivé. Po jeho povýšení na svobodníka byl ode dne 1. 6. 1954 přidělen k velitelskému stanovišti praporu pro strážní a dozorčí službu. Strážní služba se slouží se zbraní, a tudíž ji nemohla vykonávat politicky nespolehlivá osoba.
20. Proto žalovaná zaujala názor, že i v kontextu navazujících událostí (přijetí na vysokou školu, kladný poměr žalobce ke státnímu zřízení uvedený v kádrovém dotazníku ze dne 8. 3. 1959) svědčí pro to, že došlo ke ztrátě jeho politické nespolehlivosti po jeho povýšení.
21. Podle názoru žalované její postup neodporuje zákonu o mimosoudních rehabilitacích ani dosavadnímu stavu bádání týkající se služby ve vojenských táborech nucených prací v letech 1948 až 1954.

V. Správní spis

22. Ze správního spisu vyplývají následující skutečnosti. Podle rozhodnutí Ministerstva obrany ze dne 30. 10. 2014, č. j. OSZ-73983-9/M-Pž-2014 byl žalobci přiznán jednorázový příspěvek podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. ve výši 30 600 Kč, a to za období služby u technického praporu ode dne 2. 3. 1954 do 20. 3. 1954 a od 1. 5. 1954 do 22. 10. 1955. Výzvou ze dne 20. 4. 2015 žalovaná požádala Ministerstvo obrany o přešetření, v jakém období byl žalobce skutečně zařazen ve vojenském táboře nucených prací a v jakém období byl zařazen v technickém praporu.
23. Podle sdělení sekce právní Ministerstva obrany, odboru pro válečné veterány ze dne 17. 6. 2015 (tzv. výpisu o zařazení v průběhu vojenské základní služby) žalobce nastoupil dne 1. 11. 1953 základní vojenskou službu a poté sloužil v období od 1. 11. 1953 do 28. 2. 1954 u 63. PTP, přičemž dne 1. 3. 1954 byl přemístěn k 68. PTP. V období od 1. 3. 1954 do 30. 4. 1954 sloužil u 68. PTP. Tento útvar byl však ke dni 1. 5. 1954 reorganizován na 68. TP. V období od 1. 5. 1954 do 21. 10. 1955 sloužil

- žalobce u 68 TP. Vojskou základní službu žalobce ukončil dne 21. 10. 1955, přičemž dne 16. 3. 1954 byl povýšen do hodnosti svobodníka. Podle potvrzení vojenské správy pro žadatele o mimosoudní rehabilitaci (pro účely zákona č. 267/1992 Sb.) byl žalobce zařazen u PTP v době od 1. 11. 1953 do dne 31. 12. 1954.
24. Ve správním spisu jsou založeny i podklady, které žalobce přiložil k žalobě, zejm. kopie Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek ze srpna 1952 schválený ministrem národní obrany armádním generálem Dr. A. Č. Podle bodu II. odst. 1 tohoto statutu se do „*pomocných technických praporů začleňují politicky nespolehlivé osoby. Nekonají výcvik se zbraní a jsou používány převážně na stavební práce. Do těžkých pomocných technických praporů jsou včleňováni vojáci politicky nespolehliví. Do těchto útvarů jsou včleňováni i osoby spolehlivé, vojáci – horníci jako instruktoři. Tyto jednotky jsou používány vesměs pro důlní práce. Politicky nespolehliví vojáci konají výcvik pouze beze zbraně, kdežto horníci – politicky spolehliví konají výcvik se zbraní, ale v omezeném rozsahu.*“
25. Podle dopisu Ministerstva obrany ze dne 15. 6. 2015 vyplývá, že k charakteru výpisů o zařazení průběhu vojenské služby ministerstvo uvádí, že tyto jsou pouhým výpisem údajů z evidence o zařazení konkrétní osoby po dobu její vojenské základní služby. Pro vyhotovení výpisu jsou využívány údaje ve vojenské dokumentaci, která je uložena ve Vojenském archivu v Trnavě, Vojenském ústředním archivu v Praze nebo ve Vojenském historickém archivu v Bratislavě. Výpis tedy slouží jako jeden z možných podkladů, na základě kterých rozhoduje příslušný správní orgán a je zcela v kompetenci tohoto orgánu, za a jakou dobu pro účely posouzení vzniku nároku a započítatelného období uzná. Ministerstvo není oprávněno se vyjadřovat k tomu, zda jsou u konkrétního žadatele splněny všechny podmínky pro účast na mimosoudní rehabilitaci podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Dále se zde uvádí, že „*Absenci údaje o označení osoby za politicky nespolehlivou nelze bez dalšího chápat tak, že důvody jeho zařazení byly jiné, neboť klasifikace osob na politicky nespolehlivé se začala užívat až do podzimu 1950.* K otázce povýšení vojáků je v tomto dopisu uvedeno, že podle stanoviska Vojenského historického ústavu Praha ze dne 19. 7. 2000, č. j. 807/2000-1241 žádný nespolehlivý voják klasifikace s klasifikací E nemohl být povýšen do poddůstojnické hodnosti ani vykonávat jakoukoliv velitelskou funkci. Velitelské funkce zastávali vojáci s klasifikací A (schopen bez omezení), B (schopen s omezeními), Cj a Cd, kteří byli politicky spolehliví.“
26. Ve správním spisu se dále nacházejí materiály citované žalovanou v napadeném rozhodnutí, především pak materiály zaslané Vojenským historickým archivem v Bratislavě (rozkazy velitele 63. PTP a 68. PTP z období října 1953 až dubna 1955 týkající se osoby žalobce), sdělení Vojenského ústředního archivu ze dne 2. 6. 2017, sdělení Mendelovy univerzity v Brně ze dne 22. 3. 2018. Dále lze poukázat na sdělení Vojenského ústředního archivu ze dne 29. 12. 2017, k němuž je připojena kopie osobní karty žalobce a které bylo zasláno žalované zároveň s průvodním sdělením Ministerstva obrany, sekce právní, odboru pro válečné veterány ze dne 15. 1. 2018. Zejména o tyto podklady se žalovaná opírala při novém posouzení věci v napadeném rozhodnutí.

VI. Posouzení věci krajským soudem

27. Krajský soud v první řadě shledal, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu aktivně legitimovanou a že jsou dány všechny podmínky řízení ve smyslu § 65 a násl. s.ř.s.
28. O žalobě krajský soud rozhodl v souladu s ust. § 51 odst. 1 s.ř.s. bez nařízení jednání, neboť žádný z účastníků ve stanovené lhůtě neprojevil svůj nesouhlas s tímto postupem. Krajský soud navíc neshledal nařízení jednání v posuzované věci za potřebné.
29. Krajský soud přezkoumával postup žalované již ke druhé žalobě, neboť prvotní rozhodnutí žalované o námitkách bylo zrušeno v důsledku vydání zrušujícího rozsudku zdejšího soudu.
30. Napadené rozhodnutí krajský soud přezkoumal v řízení podle prvního dílu hlavy druhé s. ř. s., která vychází z dispoziční zásady vyjádřené v ustanoveních § 71 odst. 1 písm. c), d) a odst. 2 věty druhé a třetí a § 75 odst. 2 věty první s. ř. s. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Po důkladném posouzení věci krajský soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná a napadené rozhodnutí je třeba zrušit, a to z následujících důvodů.
31. V první řadě krajský soud připomíná, že ve svém zrušujícím rozsudku zavázal žalovanou jednak ke změně právního názoru ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-52, podle něhož základní vojenskou službu konanou v technickém praporu, který vznikl transformací z pomocného technického praporu, je tedy nutno považovat za základní vojenskou službu pokrytou smyslem a účelem ustanovení § 18 odst. 1, za kterou přísluší příspěvek k důchodu ve smyslu § 24 odst. 4 téhož zákona. V tomto směru mezi stranami již není sporu.
32. Dále krajský soud zavázal žalovanou, že pokud měla žalovaná za to, že žalobce v průběhu služby po svém povýšení na svobodníka již nesplňoval podmínku politické nespolehlivosti, měla v tomto směru vést další dokazování, aby unesla důkazní břemeno. Krajský soud rovněž vyslovil právní názor ohledně výkladu zákonné podmínky politické nespolehlivosti ve vztahu ke službě u technických praporů, a to v tom směru, že vzhledem ke zrušení klasifikace E (politicky málo spolehlivý či politicky nespolehlivý) ke dni 30. 4. 1954 (na základě rozkazu ministra národní obrany společně se zrušením pomocných technických praporů) pro hodnocení další služby žalobce v technických praporech od 1. 5. 1954 z hlediska nároku na příspěvek k důchodu podle § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. zřejmě podmínku politické nespolehlivosti nelze vykládat striktně, neboť po zrušení PTP již logicky tento status nebyl k jednotlivým vojákům dále evidován a pozbyl tak svého původního významu.
33. Krajský soud má za to, že žalovaná v řízení navazujícím po zrušení prvotního napadeného rozhodnutí zjistila skutkový stav dostatečnými prostředky a podnikla veškeré možné kroky k objasnění případu. Další podrobnější skutková zjištění o

průběhu služby žalobce u PTP a TP již prakticky nejsou k dispozici. Příklad žalobce lze tedy považovat za skutkově hraniční, neboť skutkový stav zjištěný ve správním řízení napovídá, že žalobce již dále po svém propuštění z technického praporu (ukončení základní vojenské služby) dále nijak významně perzekuován nebyl, naopak byl přijat ke studiu na vysoké škole a nebylo mu ani bráněno ve krátkodobém vycestování do zemí východního bloku v rámci studia na vysoké škole (NDR).

34. Jakkoliv se důkazní snaha žalované se upínala správným směrem, krajský soud po zvážení celého příběhu žalobce v kontextu aktuální relevantní judikatury správních soudů v obdobných případech shledal, že žalovaná učiněná zjištění nesprávně právně vyhodnotila, a to z následujících důvodů.
35. Zákonnou úpravu předmětné věci představuje především ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Podle tohoto ustanovení se zrušují „rozkazy, kterými byli občané označeni za politicky nespolehlivé zařazení v letech 1948 až 1954 do vojenských táborů nucených prací po dobu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení podle § 39 zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon. Za vojenské tábory nucených prací se pro účely tohoto zákona považují silniční prapory ženijního vojska zřízené od 2. 8. 1948 do 1. 9. 1950 a pomocné technické prapory a vojenské báňské oddíly, jejichž příslušníci byli na důlní práce odvedeni od 25. února 1948 do 1. září 1950 a pracovali v dolech nejméně 12 měsíců bez předepsaného pravidelného střídání. Příslušníci vojenských báňských oddílů uvedených ve větě druhé se považují za osoby oprávněné podle § 14 odst. 2, i kdyby nebyli do vojenských báňských oddílů zařazení na základě rozkazů.“ Podle ustanovení § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. platí, že za účelem zmírnění křivd způsobených osobám uvedeným v § 18 odst. 1 se k důchodu poskytuje příplatek 15,- Kčs za každý měsíc této služby. Příplatek k důchodu se vyplácí jen do výše, která spolu s důchodem nepřevyšuje nejvyšší výměru důchodu stanovenou zvláštními předpisy. Pro příplatek k důchodu platí obdobně § 58a zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 306/1991 Sb.“
36. Krajský soud poukazuje na to, že výklad této skutkové podstaty zakotvující příplatek k důchodu jako rehabilitační dávku sui generis se v hraničních případech kloní k uplatnění principu in favorem rehabilitationis. V souladu s tímto trendem jde i současná judikatura Nejvyššího správního soudu v obdobných věcech. Zejm. lze poukázat na názor Nejvyššího správního soudu uvedený v rozsudku ze dne 25. 4. 2018, č.j. 2 Ads 13/2018 - 57, který se týkal obdobného případu, kdy žalobce byl odvodní komisí klasifikován písmenem „A“, formálně vzato tedy jako osoba služby zcela schopná. V rozporu s touto klasifikací však komise dále uvedla, že žalobce je sice „spolehlivý“, nemá však „práve dobrý poměr k lidově demokratickému zřízení“.
37. Nejvyšší správní soud v dané věci dospěl k závěru, že žalovaná nebyla a není při výkladu ustanovení § 18 odst. 1 věty první zákona o mimosoudních rehabilitacích vázána formální klasifikací brance odvodní komisí, byť se může jednat o jeden z významných důkazů, od kterých se bude její úsudek nutně muset odvíjet. Pro zajištění ústavní konformity je třeba při výkladu ustanovení § 18 odst. 1 věty první zákona o mimosoudních rehabilitacích upozadit prvek jazykový ve prospěch metody

teleologické (mající na zřeteli účel vykládaného textu). Při posuzování, zda došlo ke zrušení rozkazu o zařazení občana do vojenského tábora nucených prací podle daného zákonného ustanovení, je proto třeba hodnotit, jestli příslušná osoba byla nahlížena (nikoli pouze formálně „označena“, jak požaduje text zákona) jako politicky nespolehlivá. Zároveň však dospěl k závěru, že „*politická nespolehlivost občana není v intencích § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích bez významu a že (i jen formální) klasifikace brance hraje významnou úlohu při posouzení této podmínky legislativní derogace rozkazu o zařazení občana do vojenského tábora nucených prací.*“

38. Krajský soud tedy zastává názor, že kategorii tzv. politické nespolehlivosti je třeba v intencích citované judikatury vnímat spíše materiálně, a nikoliv pouze formálně ve smyslu tehdejší po určitou dobu užívané klasifikace E. Tento přístup žalovaná sice zčásti uplatnila, neboť akceptovala, že žalobce byl zařazen do PTP jako osoba politicky nespolehlivá, přičemž prodělal tzv. výcvik beze zbraně, ačkoliv vůbec nebyl při odvodu klasifikován jako „politicky nespolehlivý“. V materiálním úhlu pohledu pak žalovaná pracovala se zjištěnými okolnostmi týkajícími se výkonu služby a za klíčové považovala to, že žalobce byl povýšen na svobodníka a vykonával dozorčí a strážní službu.
39. V tomto ohledu krajský soud poukazuje na další rozsudek Nejvyššího správního soudu, a to rozsudek ze dne 30. 5. 2018, č.j. 2 Ads 326/2017 - 55, který se týkal vdovy po příslušníku PTP a TP, který byl v době služby u TP v roce 1955 povýšen do hodnosti svobodníka a u odvodu klasifikací B jako třídně málo uvědomělý, politicky nevyspělý, ale státně spolehlivý, přičemž svým náboženským vyznáním náležel ke Svědkům Jehovovým.
40. Nejvyšší správní soud v posuzované věci zaujal velmi extenzivní výklad dosahu rehabilitačních předpisů, kde uvedl názor vycházející z hodnotového a teleologického pojetí příplatku k důchodu: „*Pro účely posouzení, zda došlo ke zrušení rozkazu o zařazení občana k výkonu základní vojenské služby do vojenského tábora nucených prací (§ 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích), je bez významu, zda konkrétní občan v důsledku represivních opatření proti jeho osobě posléze přehodnotil své postoje, jež primárně k jeho perzekuci vedly.*“ Tento výklad také relativizuje pojetí podmínky politické spolehlivosti či nespolehlivosti pro účely zkoumání délky, po kterou trvala služba ve vojenském táboře nucených prací.
41. Aplikuje-li krajský soud uvedená judikатурní východiska na případ žalobce a závěry žalované, je zřejmé, že žalovaná nevyhodnotila rozhodné skutečnosti případu ve smyslu citované judikatury, která představuje zákon v materiálním slova smyslu, je-li konzistentní a předvídatelná. Premisy, na nichž založila žalovaná svůj úsudek o přehodnocení doby, za niž je třeba poskytnout příplatek k důchodu (tzn. podle žalované pouze do dne předcházejícího dni, kdy byl žalobce povýšen na svobodníka - do 15. 3. 1954), je třeba hodnotit ve světle závěrů citované judikatury odlišně. Tento výkladový přístup zastávaný Nejvyšším správním soudem vyžaduje i větší odstup od historických faktů a jejich reinterpretaci z hodnotových hledisek chráněných současným právním řádem.

42. Krajský soud má za to, že žalovanou nebylo prokázáno, že by samotné povýšení žalobce na svobodníka nějak zásadně změnilo jeho postavení v rámci jednotky, i z příkazů velitele doložených ve spisu vyplývá, že byl pouze občasně pověřován velitelskými úkoly ve vztahu k malému oddílu příslušníků praporu (přesun mužstva, kurýrní služba). Vzhledem k tomu, že žalobce nebyl formálně veden jako politicky nespolehlivý (klasifikace E), nicméně tak s ním prokazatelně bylo zacházeno v průběhu vojenské služby (výcvik beze zbraně), je podle názoru krajského soudu takový způsob jeho uplatnění na plnění úkolů jednotky PTP a později TP logický a nezakládá žádný rozpor v úvaze, že žalobce byl zařazen a sloužil v praporech PTP a TP materiálně vzato a z pohledu účelu rehabilitačních předpisů i nadále jako politicky nespolehlivá osoba.
43. Jinak lze dovodit, že jeho práce spočívala v plnění pracovních úkolů s ostatními vojáky (byl zařazen i po svém povýšení na svobodníka jako asfaltér či stavební dělník, o čemž jednoznačně vypovídá kopie evidenčního listu k vojenské knížce připojená ke sdělení Ministerstva obrany, sekce právní ze dne 15. 1. 2018). Pokud tedy žalobce byl zařazen do vojenského tábora nucených prací a rámcově plnil úkoly spjaté s tímto zařazením po celou dobu služby v těch samých či srovnatelných podmínkách, nelze z jeho povýšení do nejnižší poddůstojnické hodnosti svobodníka dovodit, že již z materiálního hlediska byl zcela politicky spolehlivý, jak to dovozuje žalovaná.
44. Pokud pak žalovaná dále poukázala na jeho přijetí ke studiu na vysoké škole, lze souhlasit s jejím dílčím postřehem, že u osob politicky nespolehlivých je to poněkud zvláštní. Nicméně na druhé straně nelze pominout, že klasifikace osoby jako politicky nespolehlivé, která jako taková byla zařazena do vojenského tábora nucených prací, nelze zaměňovat s posouzením kádrové vhodnosti uchazeče o vysokoškolské vzdělání. O okolnostech jeho přijetí na vysokou školu není dochován žádný písemný podklad. Ze sdělení Mendelovy univerzity zcela logicky a z povahy věci i přesvědčivě plyne, že pokud v roce 1955 již žalobce nepotřeboval posudek ze střední školy, pak postačovalo hodnocení z jeho předchozí praxe v Zahradnickém závodu Vysoké školy zemědělské v Lednici na Moravě. Žalovaná tedy přikládá skutečnosti, že žalobce byl přijat na vysokou školu v oboru, v němž již dříve pracoval (dokonce v organizační složce téže vysoké školy), až příliš velkou důležitost ve vztahu k posouzení jeho statusu v době výkonu vojenské služby.
45. Pokud pak pozdější kádrový posudek vydaný pro účely posouzení vhodnosti k účasti na zájezdu do NDR ze dne 8. 3. 1959 mluví o jeho kladném poměru ke státnímu zřízení a aktivitě, jde o opět o indicii k tomu, že žalobce se mohl chovat konformně s tehdy panujícím politickým režimem. Nicméně ve smyslu citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Ads 326/2017 pozdější změna názorů či přizpůsobení se nátlaku okolí nelze vnímat jako důkaz pro anachronický úsudek o politické spolehlivosti příslušníka vojenských táborů nucených prací. Rozhodujícím je totiž příkoří, které tehdejší státní moc konkrétnímu občanu způsobila. Stěží přitom lze objektivně tvrdit, že na občanech, kteří perzekucním opatřením do určité míry „podlehli“, byla spáchána křivda méně intenzivní než na ostatních, a vyloučit je

proto z rozsahu dotčeného rehabilitačního ustanovení. Tento názor považuje Nejvyšší správní soud za souladný s formulací ustanovení § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích, neboť tímto je předpokládáno, že politická nespolehlivost občana by měla být sama o sobě dostačujícím důvodem k jeho zařazení do vojenského tábora nucených prací a neměla by tedy být posuzována prizmatem událostí pozdějších. Navíc tu v případě žalobce hraje významnou roli i značný časový odstup od ukončení základní vojenské služby v roce 1955.

46. Jakkoliv v předmětné věci nelze jednoznačně skutkově uzavřít, zda žalobce byl či nebyl po celou dobu služby v PTP a TP nahlížen jako osoba politicky nespolehlivá v materiálním slova smyslu, nelze to na základě zjištěných skutečností bez důvodných pochybností vyvrátit. Za této situace je krajský soud toho názoru, že žalovaná měla uplatnit princip in favorem rehabilitationis a neklást přehnaný důraz na otázku politické nespolehlivosti v období služby, kdy již tato klasifikace pozbyla svůj dřívější význam a přestala se užívat i při odvodu branců.
47. V tomto směru krajský soud nabádal žalovanou již ve svém prvotním zrušujícím rozsudku, avšak žalovaná se rozhodla jít cestou přílišného lpění významu povýšení žalobce na svobodníka a jeho pozdějšího přijetí na vysokou školu. K tomu však krajský soud závěrem uvádí ve shodě s výše citovaným názorem Nejvyššího správního soudu, že i kdyby žalobce skutečně byl službou v PTP a TP „převychován“ a došlo by u něho ke změně politických či náboženských postojů, nic by to neměnilo na tom, že má právo být rehabilitován za celou dobu služby u PTP a TP, tedy i po svém povýšení na svobodníka ke dni 16. 3. 1954.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

48. Ze všech shora uvedených důvodů krajský soud shledal, že napadené rozhodnutí žalované trpí nezákonností (§ 78 s.ř.s.), a proto je krajský soud zrušil, jak je ve výroku I. tohoto rozsudku uvedeno, a vrátil věc k dalšímu řízení žalované. V něm bude žalovaná vázána právním názorem krajského soudu obsaženým v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s.ř.s.).
49. O náhradě nákladů řízení rozhodl krajský soud ve výroku II. tohoto rozsudku následovně. Krajský soud přiznal žalobci náhradu účelně vynaložených nákladů na právní zastoupení, za něž považuje ve smyslu advokátního tarifu odměnu za tři úkony právní služby (každý ve smyslu § 7 a § 9 odst. 2 advokátního tarifu po 1.000 Kč) spočívající v tj. převzetí a přípravě zastoupení, sepisu žaloby ze dne 8. 6. 2018, a replice ze dne 15. 9. 2018 podle § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhl. č. 177/1996 Sb., v platném znění, a ke každému úkonu právní služby náhradu hotových výdajů, tj. 3x 300 Kč, tj. celkem 3.900 Kč, kteroužto částku soud navýšil o 21% DPH, tj. na celkovou výši náhrady odměny za právní zastoupení ve výši 4.719 Kč. Tuto částku je žalovaná povinna uhradit k rukám zástupce žalobce za podmínek uvedených ve výroku II tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 25. července 2019

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., v. r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
B. K.